

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 49 · MATURA USTNA 2027–2028

PRZEDWIOŚNIE · KONTEKST: POTOP

REWOLUCJA W WERSJI DLA NASTOLATKA

Pytanie jawne 49: „Wojna i rewolucja jako źródła doświadczeń człowieka. Omów zagadnienie na podstawie Przedwiośnia Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Potop Henryka Sienkiewicza.

TEZA W JEDNYM ZDANIU

Skrajne wydarzenia historyczne gwałtownie dojrzewają człowieka, ale nie dają mu mądrości za darmo.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Rewolucja i wojna gwałtownie dojrzewają Cezarego Barykę, ale nie dają mu gotowej mądrości — co zrobi ze swoim doświadczeniem, musi zdecydować sam.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Cezary i Kmicic pokazują, że historia odbiera złudzenia, ale budzi też obowiązek wobec innych.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Dwa etapy — rewolucja w Baku i wojna w Polsce. Przy każdym: co widzi, co traci, czego się uczy. Potem porównanie z Kmicicem. Wniosek: historia odbiera złudzenia i jednocześnie budzi obowiązek wobec innych. Doświadczenie nie daje gotowego programu. Zmusza do odpowiedzialnego wyboru.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Dlaczego te doświadczenia nie dają Cezaremu prostego zestawu odpowiedzi?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Rewolucja i wojna uczą go, ile może kosztować przemoc, lecz po dotarciu do Polski widzi także nierówności. Musi szukać zmiany bez łatwej wiary w hasła.

2. Baku i rewolucja — Jak zmienia się stosunek Cezarego do rewolucji?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Początkowo pociąga go obietnica równości. Później widzi głód, wyczerpanie i śmierć matki, grabieże oraz brutalne walki w Baku. Traci naiwną wiarę, że nowy porządek sam zapewni sprawiedliwość.

3. Wojna w Polsce — Co daje, a co odbiera Cezaremu udział w wojnie polsko-bolszewickiej?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bohater broni kraju, z którym dopiero buduje więź. Poznaje żołnierską solidarność, ryzyko i zniszczenia. Po wojnie nadal widzi nierozwiązane problemy społeczne.

4. Kontekst — Jak wojna zmienia Kmicica w *Potopie*? Czym jego droga różni się od drogi Baryki?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Kmicic przez służbę ojczyźnie odzyskuje moralną wiarygodność. Sienkiewicz pokazuje wyrazistą przemianę. Cezary Żeromskiego po wojnie wciąż zmaga się z pytaniem, jaki sposób zmian społecznych jest odpowiedzialny.

5. Pytanie komisji — Dlaczego młody Cezary zachwyca się rewolucją?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo daje poczucie wolności, buntu wobec dorosłych i „sprawiedliwości”. Dopiero jej skutki go uczą.

6. Pytanie komisji — Które doświadczenie najmocniej zmieniło Cezarego?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Narrator sugeruje, że namiętność do Laury. To ciekawe: wojna kształtuje, ale uczucia też.